

MỘT SỐ SÂU HẠI TRÊN KHOAI TÂY VÀ BIỆN PHÁP PHÒNG TRỪ

I. Bọ phấn (*Bemisia tabaci*)

1. Đặc điểm hình thái:

- Bọ trưởng thành có kích thước nhỏ, dài khoảng 0.8-1.5mm, sải cánh 1.1-2mm. hai đôi cánh trước và sau dài gần bằng nhau. Trên cơ thể phủ một lớp sáp màu trắng, chân dài và mảnh.
- Trứng rất nhỏ hình bầu dục, có cuống, mới đẻ màu trắng trong sau chuyển sang màu nâu nhạt rồi thành màu nâu xám.
- Sâu non màu vàng nhạt, hình ô van, đẫy sức dài khoảng 0.7-0.9mm. Nhộng giả hình bầu dục, màu sáng, có lông thưa ở 2 bên sườn.

2. Tập quán sinh sống và gây hại:

- Bọ trưởng thành hoạt động vào sáng sớm và chiều mát.
- Sâu non bò chậm chạp trên lá, cuối tuổi 1 chúng ở mặt dưới lá, tại đó lột xác và sống cố định cho đến lúc hoá trưởng thành.
- Bọ phấn hút nhựa cây làm cho cây có thể bị héo, ngả vàng và chết.
- Bọ phấn tiết ra dịch ngọt là môi trường cho nấm muội đen phát triển.
- Bọ phấn còn truyền các bệnh virus gây bệnh cho cây.

3. Biện pháp phòng trừ:

+ Biện pháp canh tác:

- Thu gom, tiêu huỷ triệt để tàn dư cây trồng đã bị nhiễm bọ phấn.
- Luân canh với các loại cây ít mẫn cảm với bọ phấn

+ Biện pháp hóa học: Danh mục thuốc bảo vệ thực vật được phép sử dụng tại Việt Nam hiện hành chưa có thuốc đăng ký phòng trừ bọ phấn trên cây khoai tây. Có thể tham khảo một số hoạt chất đăng ký phòng trừ bọ phấn hại cà chua như *Dinotefuran*, *Thiamethoxam* để phòng trừ.

II. Ruồi hại lá (*Liriomyza sp.*)

1. Đặc điểm hình thái:

- Trưởng thành là loài ruồi nhỏ, dài 2-3mm, màu đen.
- Trứng có hình ô van dài, rất nhỏ, có màu trắng trong sau chuyển màu vàng nhạt.
- Sâu non là dạng dòi, không chân, màu trắng trong, phần trước hơi vàng, trông rõ ruột bên trong màu đen.
- Nhộng màu nâu vàng, dính trên lá chỗ cuối đường đục hoặc rơi xuống mặt đất.
- Vòng đời trung bình 25-30 ngày.

2. Tập quán sinh sống và gây hại:

- Ruồi hại lá thường phát sinh và gây hại nặng trong điều kiện mùa khô
- Con cái dùng gai để trứng vào dưới biểu bì của lá và chích hút nhựa cây tạo thành những vết sần sùi trên lá.
- Sâu non tạo những đường đục ngoằn ngoèo, màu trắng xuất hiện trên lá

- Nếu bị hại nặng sẽ làm giảm khả năng quang hợp, làm giảm năng suất cây trồng. Ngoài ra còn tạo điều kiện cho một số loại nấm bệnh xâm nhập.

3. Biện pháp phòng trừ:

+ Biện pháp canh tác

- Chỉ sử dụng phân hữu cơ đã ủ hoai, tuyệt đối không bón phân tươi

- Dùng bẫy dính màu vàng để dẫn dụ và tiêu diệt ruồi trưởng thành.

- Cắt tỉa và tiêu hủy những lá bị hại nặng.

- Biện pháp hóa học: Sử dụng thuốc *Cyromazine* (Trigard 100 SL)

III Rệp đào hại khoai tây (*Myzys persicae*)

1. Đặc điểm hình thái:

- Cũng như nhiều loài rệp muội khác, rệp đào thường gây hại từ mùa xuân khi cây trồng sinh nhiều lộc non và gây hại trên nhiều loại cây trồng.

- Rệp đào phát triển theo 2 giai đoạn: rệp non và rệp trưởng thành. Rệp trưởng thành sinh sản bằng hình thức đẻ con. Có 2 dạng rệp trưởng thành: có cánh và không có cánh. Mỗi ngày có thể đẻ 2-6 rệp non.

- Cũng như nhiều loài rệp muội khác, rệp đào thường gây hại từ mùa xuân khi cây trồng sinh nhiều lộc non và gây hại trên nhiều loại cây trồng.

- Rệp đào phát triển theo 2 giai đoạn: rệp non và rệp trưởng thành. Rệp trưởng thành sinh sản bằng hình thức đẻ con. Có 2 dạng rệp trưởng thành: có cánh và không có cánh. Mỗi ngày có thể đẻ 2-6 rệp non.

2. Tập quán sinh sống và gây hại:

- Rệp đào chích hút dịch cây ở các bộ phận non, làm cho lộc non bị cong queo, rụng sớm; cành lá non không sinh trưởng được. Rệp đào được xác định là môi giới truyền bệnh virút gây khảm nhàu lá khoai tây và nhiều cây trồng khác.

- Ngoài ra, chúng còn tiết chất dịch làm môi trường cho nấm muội đen phát triển, bao bọc mặt lá cản trở khả năng quang hợp của các bộ phận lá, làm cho cây sinh trưởng kém.

3. Biện pháp phòng trừ

- Theo dõi vườn trồng ngày từ đầu vụ để phát hiện các ổ rệp mới xuất hiện đem thu gom tiêu hủy.

- Biện pháp hóa học: Sử dụng thuốc sau để phòng trừ *Dầu hạt bông 40% + dầu đinh hương 20% + dầu tỏi 10%* (GC-Mite 70SL) để phòng trừ (nồng độ, liều lượng theo khuyến cáo).

IV Sâu khoang (*Spodoptera litura*)

1. Đặc điểm hình thái:

- Trưởng thành có màu nâu vàng, trên cánh trước có nhiều đường vân màu sẫm, xung quanh viền vàng. Mép ngoài cánh có hàng chấm màu nâu đen. Cánh sau màu trắng xám, có ánh phản quang màu tím.

- Trứng hình bán cầu, có nhiều đường khía ngang dọc. Trứng đẻ thành ổ lớn, bên ngoài phủ lớp lông màu nâu vàng.

- Sâu non màu xám tro hoặc nâu đen, vạch lưng màu vàng, ở đốt bụng thứ nhất có một khoang đen lớn rất rõ.

- Nhộng màu nâu đỏ, cuối bụng có 1 đôi gai ngắn.

- Vòng đời trung bình 35-40 ngày

2. Tập quán sinh sống và gây hại:

- Bướm hoạt động ban đêm, thích các chất có mùi chua ngọt, đẻ trứng thành ổ bám mặt dưới lá. Một bướm cái có thể đẻ hàng ngàn trứng.

- Sâu non sau khi nở sống tập trung quanh chỗ ổ trứng, gặm lấm tẩm chất xanh của lá. Sâu tuổi lớn phân tán. Sâu non phá hại mạnh vào ban đêm. Hoá nhộng trong đất.

- Sâu khoang là loài sâu đa thực, tác hại chủ yếu là ăn khuyết lá, làm cây sinh trưởng kém.

3. Biện pháp phòng trừ:

- Biện pháp canh tác;

+ Vệ sinh đồng ruộng, làm đất kỹ trước khi trồng.

+ Dùng bả chua ngọt để bắt bướm.

+ Ngắt bỏ ổ trứng, diệt sâu non mới nở.

- Biện pháp hóa học: Sử dụng một số loại thuốc có hoạt chất sau để phòng trừ:

+ *Beta - Cyfluthrin + Chlorpyrifos Ethyl* (Bull Star 262.5 EC).

+ *Cypermethrin* (Cypersect 5EC).

V. Sâu xám (*Agrotis ypsilon*)

- Sâu xám cắn đứt gốc cây làm cây đổ rạp, sâu phá hại chủ yếu trên cây con.

1. Đặc điểm hình thái:

- Trưởng thành là loài bướm có thân dài 20-25mm. Cánh trước có màu xám đen, gần phía góc mép ngoài có 3 vệt đen nhỏ hình tam giác. Cánh sau màu trắng, mép ngoài màu nâu xám nhạt. Cơ thể có nhiều lông màu xám.

- Trứng có hình cầu hơi dẹt, có sọc nổi, đường kính khoảng 0.5mm, lúc đầu có màu nhạt sau chuyển sang màu đen đến nâu.

- Sâu non màu đen nâu, có đường xẻ màu nâu nhạt ở giữa và hai sọc hai bên. Đầu rất đen, có hai điểm trắng.

- Nhộng có màu nâu cánh gián, cuối bụng có một đôi gai ngắn.

2. Tập quán sinh sống và gây hại:

- Bướm hoạt động giao phối và đẻ trứng ban đêm, thích mùi chua ngọt. Đẻ trứng rời rạc thành từng quả trên mặt đất, một bướm cái có thể đẻ khoảng 800-1000 trứng.

- Sâu non mới nở gặm lấm tẩm biểu bì lá cây, sâu lớn tuổi sống dưới đất, ban đêm bò lên cắn đứt gốc cây. Sâu đẩy sục hoá nhộng trong đất.

- Sâu xám phát sinh trong điều kiện thời tiết lạnh, ẩm độ cao, chủ yếu phá hại khi cây còn nhỏ.

- Vòng đời trung bình 50-60 ngày, trong đó giai đoạn sâu non 30-35 ngày.

3. Biện pháp phòng trừ:

- Vệ sinh đồng ruộng, dọn sạch cỏ dại trên ruộng và xung quanh bờ

- Dùng thuốc hoá học *Chlorantraniliprole + Thiamethoxam* (Virtako 300SC).

VI Rệp sáp hại khoai tây (*Pseudococcus citri* Russo)

1 Đặc điểm hình thái:

Cơ thể rệp sáp có hình bầu dục, thon dài, rệp non có màu hồng, rệp trưởng thành có một lớp sáp trắng phủ kín quanh mình. Rệp cái không có cánh, rệp đực có cánh, trứng cũng có lớp sáp phủ kín.

2. Tập quán sinh sống và gây hại:

- Rệp sáp là loài hại chủ yếu củ khoai tây giống trong thời gian bảo quản.
- Rệp sáp thường xuất hiện vào thời kỳ cây sinh trưởng mạnh, tụ tập ở phần ngọn, ở các nách lá và mặt dưới của lá. Khi gần thu hoạch, rệp sống chủ yếu ở phần gốc cây khoai tây, bám vào mắt củ và theo củ vào thời kỳ bảo quản.
- Củ khoai tây ở thời kỳ bảo quản rệp thường sống tập trung ở mắt củ, xung quanh mầm để chích hút nhựa của mầm khoai tây làm cho mầm bị teo khô, củ giống bị khô cứng lại, khi trồng không mọc được.

3 Biện pháp phòng trừ:

- Bảo quản khoai giống nơi khô ráo, xếp lên giàn, thoáng gió, không xếp quá dày.
- Khử trùng kho chứa và giàn sạch sẽ trước khi đưa củ lên giàn.